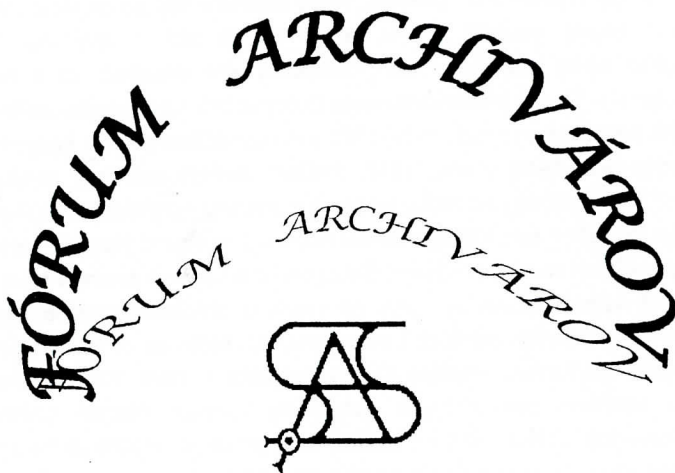

Handwritten signature in blue ink.

Vybrať si to správne povolanie

Dielo je práca a práca je programom života. Kto ho nemá, zunuje napokon všetko, hoc by mohol žiť bezstarostne a chodiť v záhrade, podobnej stratenému raju...Práce je veľmi veľa na svete, práve preto sú povolania také rôznorodé, z nich si máš vybrať to "svoje" pre seba. Ktoré povolanie je najťažšie? Najťažšie je to povolanie do ktorého sa človek nerozumie, a tak ho ani nerobí schuti. Ľahké je každé povolanie, do ktorého sa človek rozumie a má k nemu i etický vzťah. Prechodiť od odboru k odboru je najčastejšie predznak neúspechu v tragédii života...Preto nepreberať v povolaniach, ale vybrať si.

(M. Rázus, Argumenty - Hovory so synom i s Tebou, L. Mikuláš 1993)

Z histórie ŠOKA v Lučenci

Prvé pokusy o zriadenie archívu v Lučenci sa datujú do osemdesiatych rokov XIX. storočia. Vtedy lučenská tlač po prvýkrát písala o potrebe zriadiť mestský archív, alebo aspoň slušnú spisovňu. Tento vynikajúci návrh však ostal iba návrhom a viac desaťročí sa s ním už nezaoberalo. Staršie písomnosti mesta Lučenec boli už dávnejšie zničené pri veľkých požiaroch v rokoch 1622, 1755 a pri najväčšom požiari, kedy zorelo prakticky celé mesto v roku 1849. Požiare, živelné pohromy, nezájem i nepochopenie potreby riadneho uloženia a ochrany písomností, zničili okrem archívnych dokumentov týkajúcich sa mesta aj písomnosti viacerých inštitúcií nachádzajúcich sa na jeho území. Štátoprávne a územné zmeny v roku 1918 mali tiež veľmi nepriaznivý vplyv na archívne dokumenty nášho regiónu. Písomnosti viacerých inštitúcií i významnejších rodín sa dostali na územie dnešného Maďarska. Rozbitie Československa v roku 1938 znamenalo ďalšiu pohromu pre archívne dokumenty okresu. Mnoho písomností evakuovaných v roku 1938 na územie Slovenska sa stratilo alebo zničilo. Prechod frontu, bojové akcie a bombardovanie v rokoch 1944 - 1945 silne poškodili staršie i novšie písomnosti pochádzajúce z činnosti orgánov a organizácií z územia celého okresu Lučenec. V prvých povojnových rokoch došlo však opäť k stratám dokumentov viacerých inštitúcií, v dôsledku nadbalosti, neodbornosti a nedostatku priestorov.

Organizačné základy okresného archívu začínajú v rokoch 1953 - 1955. Rada Okresného národného výboru v Lučenci vymenovala v mesiaci júl 1953 prvého okresného archívára, no pracovné a skladové priestory dostal okresný archív až v máji 1955. Do tejto doby bola pracovnou náplňou okresného archívára predarchívna starostlivosť o písomnosti. Prvým okresným archívárom v rokoch 1953 - 1955 bol **Ludovít Bobek**. V roku 1955 nastúpil do archívu promováný historik **Ivan Červenák**, ktorý v rokoch 1955 - 1960 sústredil desiatky archívnych fondov z bývalých registratúr notárskych úradov, obvodných úradov NV, škôl a ďalších inštitúcií. V tomto období sa Okresný archív v Lučenci staral o písomnosti a dokumenty okresu s počtom 46 obcí.

V rokoch 1953 - 1960 pôsobili v našom regióne aj Okresné archívy v Poltári a vo Filákovke. Vykazovali však minimálnu činnosť. V dôsledku nedostatku skladových priestorov, veľkej fluktuácie ako aj nekvalifikovanosti, boli výsledky ich práce nedostatočné. V Okresnom archíve vo Filákovke sa

počas 7 rokov vystriedalo 5 pracovníkov a v Okresnom archíve v Poltári za 7 rokov 7 pracovníkov. Okresný archív v Poltári nemal počas celej svojej existencie vlastné priestory.

V roku 1960 v súvislosti s územnou reorganizáciou došlo k závažným zmenám aj v organizácii archívov v našom okrese. Okresné archívy v Poltári a vo Filákovke boli zrušené a stali sa súčasťou Okresného archívu v Lučenci. Bývalý Okresný archív v Modrom Kameni sa stal našou pobočkou. V tejto pobočke, ako archívár, od roku 1960 pracoval **Jozef Pupák**. V októbri 1966 nastúpila do archívu v Lučenci **Ol'ga Szilágyiová**. V tomto období sa Okresný archív v Lučenci staral o písomnosti a dokumenty okresu s počtom 154 obcí. Koncom roku 1968, v súvislosti so zrušením veľkého okresu Lučenec a vzniku okresu Veľký Krtíš, sa odčlenila pobočka Okresného archívu v Modrom Kameni a 1. novembra 1968 vznikol Okresný archív vo Veľkom Krtíši, pričom bola časť archívnych fondov delimitovaná do novovzniknutého archívu. Dôležitejšie fondy boli ešte spracované a sprístupnené v Okresnom archíve v Lučenci. Po roku 1968 pre pôsobnosť OA Lučenec zostal územný celok s 82 obcami a s príslušným množstvom zachovaných archívnych fondov a nových registratúr. Primerane k tomu sa zvýšil i počet pracovníkov na troch. V októbri 1968 nastúpila do archívu nová pracovníčka **Mária Adamová**.

V decembri 1990 odišiel do dôchodku dlhoročný riaditeľ okresného archívu, už spomínaný Ivan Červenák. Na základe konkurzného konania na jeho miesto nastúpila Mária Adamová a na tretie uvoľnené miesto **Mária Gombalová**. Od apríla 1995 v okresnom archíve pracuje **RSDr. Štefan Cabala**. Okrem týchto pracovníkov v rámci okresného archívu v minulosti pracovali **Július Pelč** a **Václav Čmejrek**.

Ol'ga Szilágyiová

Štátny okresný archív v Lučenci

Štátny okresný archív v Lučenci je umiestnený v prízemnej rohovej časti budovy Mestského domu s celkovou plochou 199 m². Mestský dom

(radnica) bol postavený v rokoch 1893 - 1894. Výstavba budovy sa uskutočnila v konkurznom konaní, kde z 18 projektových návrhov 1. cenu získal projekt umeleckých staviteľov Virgila Nagya a Viktora Kolbenheyera. Pri jej otvorení slávnostnú reč predniesol mešťanosta Zoltán Török, ktorý medziiným povedal: "Hľa, tu stojí budova, ktorá je dôkazom, že mesto Lučenec sa po spustošení znovu narodilo...Teraz odovzdávam budovu do služieb verejnosti... Nech v nej zavládne trpezlivosť demokratický duch, ktorý človeka ctí natoľko, nakoľko má skutočnú vnútornú hodnotu. Nech tu vládne právo a pravda...".

Losoncz. Városháza.

V tejto krásnej budove, ktorá je dnes už kultúrnou pamiatkou, sídli od r. 1955 okresný archív. V dnešnej dobe sú už priestory nepostačujúce, studené a vlhké. Aby sme mohli preberať i naďalej archívne dokumenty, nám Okresný úrad v Lučenci prideliť tri garáže a prenajal jednu miestnosť v budove bývalého OV KSS. V súčasnosti sa pre potreby okresného archívu rekonštruje starý meštiansky dom, ktorý je v pamiatkovej zóne mesta. Táto budova bude len dočasným riešením priestorových problémov, pretože je v nej možné umiestniť len 1200 b. m. archívneho materiálu.

K 31. 12. 1995 sa v tunajšom archíve nachádza 176 archívnych fondov a zbierok s rozsahom 614 b. m. a 4 779 jednotlivín (listiny, mapy a plány, drobná tlač, pečiatky a pečatidlá, diplomové práce, plagáty, letáky, časopisy, kroniky, kalendáre...). Z toho je 352 b. m. zinventarizovaných a je k nim vyhotovených 111 archívnych pomôcok (52 inventárov, 23 tematických katalógov a 36 systematických katalógov).

Najstarším archívnym dokumentom je výsadná listina od Adama Forgácha pre mestečko Halič z r. 1688. Medzi naše najstaršie archívne písomnosti patrí aj osobná korešpodencia grófa Antona Berchtolda (zemepán časti Fil'akova) od r. 1622, ktorá bola prevzatá od Novohradského múzea v Lučenci do trvalej úschovy v r. 1994. Z činnosti mesta Lučenec sú tu uložené nasledovné fondy: Lučenec, mesto so zriadeným magistrátom (1815 - 1922) v ktorom sa nachádza listina, ktorou kráľ František I. povyšuje obec Tuhár (teraz súčasť Lučenca) na mestečko a udeľuje mu právo vydržiavania jarmokov. Ďalej je to Mestský úrad Lučenec I. a II. Z týchto fondov sú veľmi dobre zachované zápisnice mestského zastupiteľstva a mestskej rady od roku 1867 až do roku 1944. Fondy sú sprístupnené a zinventarizované. Bádateľmi veľmi vyhľadávané. Dejiny Fil'akova a Poltára je možné študovať v materiáloch fondov notárskych úradov, obvodných úradov NV, MNV a tiež i vo fondoch zaniknutých ONV Fil'akovo a Poltár.

Veľmi cenným fondom je i fond Gymnázia v Lučenci 1836 - 1962. V roku 1857 - 1864 bolo spojeným kalvínsko - evanjelickým gymnáziom. V rokoch 1864 - 1869 školu vydržiavala evanjelická cirkev. V r. 1869 bola poštátnená a stala sa uhorským štátnym klasickým gymnáziom. Písomnosti do roku 1844 sú písané v jazyku latinskom, neskôr v jazyku maďarskom. Pozoruhodná je i zbierka regionálnej tlače z rokov 1873 - 1994, ktorá je, až na malé výnimky, v jazyku maďarskom. Osobitosťou nášho archívu je i zbierka výročných správ škôl 1869 - 1992.

Archívna knižnica obsahuje cca 4000 kníh, ktoré boli získané darom a kúpou. Základ tvoria knihy prevzaté z bývalej Mestskej knižnice v Lučenci. Knižničný fond je postupne dopĺňaný priamym nákupom odbornej literatúry. Mimo základnej pomôcky - prírastkového zoznamu, v ktorom je v súčasnosti evidovaných 725 titulov, nie je knižnica spracovaná. V minulosti bol knižničný fond častejšie dopĺňaný, no v súčasnej zložitej finančnej situácii pribúda len niekoľko titulov ročne. Najstaršou knihou v archíve je CLAUDII PTOLEMEI GEOGRAPHIA z roku 1545. Odborná archívna knižnica slúži na zvyšovanie odbornej úrovne pracovníkov archívu i pre bádateľov, ktorí túto možnosť využívajú. V priebehu roka archív navštevuje priemere 70 - 80 bádateľov, ktorých záujem sa sústreďuje hlavne na regionálne a miestne dejiny, dejiny školstva a kultúry, histórie ochotníckych divadiel, histórie mestskej radnice, histórie trhov a jarmokov...

Veľmi vzácny písomný materiál zo 17. - 19. storočia, týkajúci sa nášho regiónu, je uložený v Župnom archíve v Maďarsku. Z uvedených

dôvodov je naša spolupráca s archívom v Maďarsku veľmi potrebná a nevyhnutná, najmä pri spracúvaní histórie obcí Novohradu.

Okrem toho sme spolupracovali so Slovenskou televíziou, štúdiom v Banskej Bystrici, Slovenským rozhlasom pri relácii " Z minulosti plesových zábav", pravidelnými článkami prispievame do Vestníka Okresného úradu, spolupracujeme s Heraldickou komisiou pri MV SR pri tvorbe obecných symbolov. Naša účasť je ocenená i v okresnej názvoslovnej komisii.

Žiaci základných škôl čoraz častejšie využívajú možnosť exkurzie v našom archíve. S radosťou a určitým uspokojením môžeme konštatovať, že záujemcov o históriu stále pribúda a tým sa zvyšuje i počet návštevníkov v našom archíve, hoci niekedy sa nás ťažko dotýka neúcta k historickému bohatstvu obsiahnutom v archívnych dokumentoch.

Mária Adamová

FRAGMENTY

Spracovávanie archívneho materiálu je práca vážna a humoru si v ňom málo užijeme. Popri vedeckých spracovaniach archívnych údajov by bolo možné napísať aj humoresky o slovenčine. Posúďte sami...

Zápisnica Rady MNV Mučín - Predseda MNV oboznámil členstva rady MNV, že mosti sú vo veľmi slabom stave a bolo by potrebné generálmu opravu robiť, lebo nie že traktori nemôžu prehodit' cez most, ale pomaly ani z vozom nedá sa preísť.

...a uznášajú sa, že treba súdruha Lapina Jána upovedomiť aby tú kameň vypožičal lebo predať tú kameň na čakáreň pre obec Mučín.

...aby v obci Mučíne bolo už autobusové čakáreň stavaný, nakoľko celá dedina hudí do prácu inde a ráno od 4.hod. až dopolnoci sú cestujúci. Stavebný materiál máme už vyvázaný skoro šetko, len škribeľ nám chibý.

...Rada MNV sa bere na vedomie správu predsedu a usnáša sa, že ČSŠM do obci Mučíne, a to do prostriedka dedín ovce nemôže doniesť, nakoľko to je nebezpečné na zdravia hlavne v lete, keď sú veľa muchi a rozšíria chorobu.

...vzhľadom na to, že dodávky obyvovín sa plnia plinule ako sú jednotlivý poľnohospodári vymlátení...

Komunikácia v archívnom systéme (II. časť)

Výmena informácií a spolupráca medzi archívmi

Cieľom môjho príspevku k téme "Výmena informácií a spolupráca medzi archívmi" nie je vyčerpávajúce zhodnotenie problémov v tejto oblasti, skôr by som chcel kolegov vyprovokovať k zamysleniu a k činom.

Koncipoval som ho ako výsostne subjektívny názor, názor archivára - praktika, hoci tento termín je dnes považovaný pomaly za dehonestujúci. Bohužiaľ, alebo chválabožu, (podľa zorného uhlu pohľadu na tento problém), doba v ktorej žijeme, nás urobila priamymi účastníkmi premien prebiehajúcich v spoločnosti a priniesla obrovské množstvo nových úloh. Zdá sa mi až nepredstaviteľné, že sme ich s väčšími, či menšími problémami zvládli, resp. zvládame.

Oficiálna výmena informácií medzi archívmi, týkajúca sa priamo archívnej praxe, podľa môjho názoru, existuje iba na veľmi nízkej úrovni. Myslím tu na porady riaditeľov, ktorí si môžu svoje poznatky na nich vymieňať a problémy konzultovať. Aj keď riaditeľia určite oboznámia svojich zamestnancov s väčšinou novozískaných informácií potrebných k nerušenému a spoľahlivému chodu toho - ktorého archívu, ale ja, keďže pracujem na úseku bádateľskej a správnej agendy, potrebujem aj informácie priame, nie sprostredkované. A v tomto momente vstupujú do praktickej archívnej činnosti osobné kontakty.

Moja skúsenosť je taká, že keby som nemal dobrých známych a priateľov, bývalých konškolákov v niektorých archívoch, získanie informácií rôzneho druhu (teda o tom aké fondy a aké druhy archívnych dokumentov archivujú), by mi trvalo dlhšie. Tým sa samozrejme nechcem dotknúť ostatných kolegov, ktorí mi pomôžu vždy, keď treba, ochotne a bez prietľahov. Osobné kontakty sú síce riešením, avšak tiež iba dočasným, pretože, ak to vezmeme objektívne, dochádza často k personálnym zmenám a napokon, ja či vy, zostanem bez príslušných informácií. Osobné kontakty mnohé veci vyriešia, ale sú východiskom z núdze a nenahrádzajú chýbajúcu koncepciu vzájomnej spolupráce v tejto oblasti.

Dúfal som, tak ako mnohí z nás, že zavádzaním výpočtovej techniky, sa problém vzájomnej informovanosti vyrieši. Áno, vyrieši sa, ale až niekedy v ďalekej budúcnosti. My si však potrebujeme vymieňať odborné informácie teraz. Je pravda, že tento problém sa mal začať riešiť skôr, a nie o päť minút

dvanásť. Ale radšej neskoro, ako nikdy. Je to nielen v našom osobnom záujme, je to aj v záujme dobrého mena nášho stavu, ale hlavne v záujme širokej verejnosti, zaoberajúcej sa nielen vedeckým výskumom, ale aj tej časti, ktorá ešte stále potrebuje dokumenty z našich archívov na vyriešenie svojich, hlavne majetko-právnych problémov.

Medzi jeden zo spôsobov komunikácie medzi archívami možno považovať medziarchívnu výpožičnú službu archívnych dokumentov. Ale nebudem sa ňou zaoberať hlbšie, pretože pracovala, pracuje a bude pracovať bez problémov. Chcem však poukázať na to, ako sa hazarduje s poslaním archívára. Kde je jeho profesionálna česť a zodpovednosť? Kde je jeho stavovské povedomie a vedomie vzájomnej spolupatričnosti, keď sa, vedome či nevedome zahráva s človekom, "odovzdajúcim sa mu do rúk" s tým, že prišiel za odbornikom, ktorý sa vyzná v jeho probléme? A nielen, že sa vyzná, ale mu aj pomôže. Tak sa stáva, že archív, konkrétne jeho pracovníci, s ním začnú hrať také isté "hry" ako väčšina orgánov štátnej správy, samosprávy či organizácií, s ktorými prišiel za posledných päť rokov do kontaktu.

Myslím, že o hre Čierny Peter, ste už počuli. Hlavným zmyslom tejto hry, je čo najrýchlejšie sa zbaviť Čierneho Petra a podsunúť ho svojmu spoluhráčovi. Pri tejto hre sa rozdeľujú zamiešané karty a od svojich spoluhráčov si treba vyťahovať rovnakú kartu ako držíme. Prehráva ten, komu zostáva v ruke nepár - Čierny Peter. Keď to preložíme do nášho archívárskeho jazyka: žiadateľ príde do archívu a tam mu oznámia, že nielen archívny fond, ale aj dokumenty žiadaného druhu nearchivujú a pošlú ho do ďalšieho archívu. Tam sa archívár vybavujúci stránku, len čuduje a hľadá dôvod, pre ktorý žiadateľa k nemu poslali. V tomto prípade archívárovi zostane Čierny Peter a žiadateľovi musí oznámiť, vo svojom vlastnom záujme veľmi ohľaduplne, že žiadaný dokument, ba dokonca ani archívny fond tento archív nearchivuje. A verte, stáva sa mi to často. Hoci nerád, ale aby ste ma lepšie pochopili, uvediem najčerstvejší konkrétny prípad z minulého týždňa. Prišiel za mnou (pracujem v bádateľni ŠOBA Bratislava) záujemca zo Slovinska, ktorý sa zaoberal protitureckými bojmi s tým, aby som mu poskytol archívne dokumenty k tejto téme a nemohol som ho presvedčiť, že archívne dokumenty nemáme, pretože z iného archívu ho poslali k nám. Nakoniec iba pomocou sprievodcov po archívnych fondoch sa dal presvedčiť, že žiadané dokumenty, ktorých hlavnými aktérmi okrem iných, boli aj členovia rodov

Szapáry a Eszterházy, skutočne nearchivujeme. Chybu iných som ospravedlnil vysokým pracovným zaťažením posledného obdobia.

Ďalšou hrou, ktorá sa veľmi často hrá so žiadateľom kompletizujúcim podklady pre reštitučné či rehabilitačné konanie, je hra "Ide Pešek dokola". Žiadateľ chodí nielen od notára cez okresný úrad, správu katastra, pozemkový úrad, ministerstvo ale aj od archívu k archívu na všetkých úrovniach, bez akéhokoľvek výsledku alebo len s minimálnym úspechom. Ako príklad uvediem prípad maďarských bádateľov, ktorí chodili od jedného oblastného archívu k druhému, úplne zbytočne. Ako chceme začať využívať počítačovú techniku pri výmene informácií, keď nevyužívame telefóny?

Mojim úmyslom skutočne nebolo ani škandalizovať, ani zhadzovať, či zatracovať prácu iných. Všetci sme omylní. Ale ako z uvedeného vidno, je naozaj najvyšší čas, aby sme sa týmito problémami zaoberali a riešili ich. Z toho, čo som uviedol, vyplýva iba jediné a to : **komunikácia medzi archívmi, resp. archívami, nie je na želateľnej úrovni. Vzájomná komunikácia postavená iba na odovzdávaní si praktických skúseností formou osobných priateľských kontaktov, nie je ten druh komunikácie, ktorá by v dnešnej dobe vyhovovala nielen archívárom, ale aj širokej verejnosti, ktorá prichádza do kontaktu s archívami.**

Celkom na záver by som si dovoľil navrhnúť niekoľko opatrení, ktoré by mohli našu vzájomnú komunikáciu pozdvihnúť na vyššiu úroveň, prácu by nám zjednodušili a pritom aj skvalitnili:

1. Každý archív má vypracovanú svoju najzákladnejšiu evidenciu - súpis fondov. Navrhujem, aby oblastné archívy zaslali svoje súpisy fondov okresným archívom vo svojej spádovej oblasti a naopak.

2. zvolanie pracovného stretnutia archívárov zaoberajúcich sa vybavovaním správnej agendy, na ktorej by sa oboznámili s tým, aké fondy sa pri tejto práci využívajú, aké druhy archívnych dokumentov sa využívajú, resp. by sa dali využiť na vybavenie tej - ktorej konkrétnej žiadosti.

3. Tretím krokom by bola aktualizácia sprievodcov po archívnych fondoch štátnych oblastných a okresných archívov k stavu v r. 1995, pretože archívy prebrali obrovské množstvo archívnych fondov orgánov štátnej správy, organizácií a podnikov, ktoré boli po r. 1989 zrušené alebo zanikli.

EUROPEAN HERITAGE CAMPUS, Košice 1995

Technická univerzita v Košiciach v spolupráci s Archeologickým ústavom, s Regionálnym strediskom Pamiatkového ústavu Bratislava v Košiciach a ďalšími kultúrnymi inštitúciami v meste, získala od Európskej únie grant na organizáciu letného tábora, zameraného na ochranu európskeho kultúrneho dedičstva. Tento letný tábor, pod názvom European Heritage Campus - Košice 1995 - Ochrana religiózneho kultúrneho dedičstva na východnom Slovensku, sa uskutočnil od 21. 8. - 9. 9. 1995 v Košiciach a ich okolí, za účasti cca 15 - tich študentov architektúry a histórie a ich profesorov z Talianska, Španielska, Francúzska, Maďarska, Rumunska, Poľska a Slovenska. Cieľom tejto akcie, prvej svojho druhu na Slovensku, bolo prispieť ku propagácii historického dedičstva a kultúrnych hodnôt na východnom Slovensku. Tábor bol zameraný na dokumentáciu a výskum sakrálnych objektov. Účastníci tábora pracovali v kaplnke na cintoríne Rozália v Košiciach, v objekte kostola v obci Byster (okres Košice - vidiek) a na vykopávkach hradu Cassovia Superior nad Košicami. Okrem pracovnej časti mali študenti možnosť spoznať bližšie východoslovenský región prostredníctvom exkurzií do oblasti Gemera (Rožňava, Šivetice, Jasov, Koceľov, Plešivec, Štitník, Čečejevce, Roštár) a do oblasti Spiša (Levoča, Žehra, Spišský hrad, Spišské Vlachy, Veľká Lomnica a Kežmarok). Spoznávanie historického jadra Košíc predchádzal dvojdňový odborný seminár, kde sa mohli účastníci tábora oboznámiť s históriou východoslovenskej metropoly i celého regiónu. Príspevky odprednášali David P. Daniel, Ondrej R. Halaga, Ján Krcho, Pavol Šalamon, Elisabeth Jenchko - Facinelli a Milena Ostroľucká. Účastníci seminára mali súčasne k dispozícii anglickú verziu zborníka z tohoto seminára.

Medzinárodný tábor bol ukončený verejnou prezentáciou vypracovaných projektov pred zástupcami odborných inštitúcií zainteresovaných na ochrane historických pamiatok, za účasti predstaviteľov mestskej samosprávy a kultúrnych organizácií mesta Košice. Aj keď bol celý projekt veľmi náročný, organizátori zvládli všetky problémy na jednotku a

študenti zo šiestich krajín Európy si odniesli okrem poznatkov a skúseností z nášho regiónu i množstvo príjemných zážitkov.

Milena Ostrolucká

Správa o jednom podujatí

Tohoročný september, zdá sa, nebol len tradičným mesiacom začiatku školského roka. Pre nás, archivárov priniesol tiež určité oživenie, nástup aktívnejšieho obdobia po sezóne letných dovoleníek.

Okrem niekoľkých odborných podujatí, ktorých sme sa mali možnosť zúčastniť - spomeňme konferenciu v Častej - Píle, sympóziu v Dolnom Kubíne, s radosťou môžeme konštatovať, že ŠOKA v Galante so sídlom v Šali zorganizoval aj jednu "vlastnú" akciu. V spolupráci s Okresným úradom v Galante, Mestským úradom v Šali a s Krúžkom historikov pri SHS SAV, ŠOKA Galanta usporiadal seminár na tému "Mestské a obecné symboly v okrese Galanta". Seminár sa uskutočnil dňa 19. septembra t. r. v predpoludňajších hodinách v kongresovej sále Mestského úradu v Šali.

Po úvodných slovách riaditeľky ŠOKA Galanta Dr. Veroniky Novákovéj, hostí a účastníkov privítal aj primátor mesta Mgr. Július Morávek a vyslovil svoje potešenie, že sa tento seminár koná práve v Šali. Problematika mestských a obecných symbolov u nás sa v posledných rokoch stala mimoriadne aktuálnou, priam módnou záležitosťou v celoštátnom meradle a zamestnáva snáď všetky obecné i mestské samosprávy. Preto očakávali organizátori väčší počet účastníkov zo strany obcí.

Program seminára, ako už jeho samotný názov signalizoval, bol veľmi zaujímavý. Vďaka prednášateľom, ktorí sú skúsenými odborníkmi a dôvernými znalcami heraldiky, ozdneli tri pútavé a poučné, na informácie bohaté, referáty.

Ako prvú sme si vypočuli prednášku Dr. Petra Kartousa, CSc. O obecných symboloch a činnosti heraldickej komisie pri MV SR. Oboznámil nás s činnosťou heraldickej komisie, ktorá skúma a posudzuje jednotlivé návrhy obcí alebo miest, pri obnovovaní svojich starých symbolov, respektíve vytváraní nových znakov a zástav a je vlastne koordinátorkou na území republiky. Táto úloha nebola neznáma ani v minulosti, vykonávali ju tzv. heraldovia. Prof. Dr. Jozef Novák vo svojej prednáške oboznámil prítomných,

s jemu vlastnou bezprostrednosťou a eleganciou, s vývojom obecných symbolov na Slovensku. Objasnil situáciu a podmienky, za akých mestské a obecné symboly vznikali, menili a vyvíjali sa počas stáročí. Pri vzniku toho ktorého symbolu, znaku, nemalú úlohu zohrávala zručnosť a fantázia kovorytcov, ktorí na objednávku vyhotovovali jednotlivé pečatidlá. Po týchto dvoch príspevkoch, ktoré nás zaviedli do tajov heraldiky a sfragistiky, nasledovala prednáška Dr. Veroniky Novákovej o obecných pečatiach v okrese Galanta. Tento príspevok bol veľmi konkrétny a podrobný. Obsiahol všetky najstaršie zachované pečate miest a obcí súčasného galantského okresu. Jednotlivé fotokópie alebo prekreslené podoby týchto pečatí, rozdelené na skupiny podľa motívu v pečatnom obraze (časť mestského opevnenia, poľnohospodársky motív, patrón kostola a pod.) sa kvôli lepšiemu znázorneniu, premietali na plátno. Za väčšinou predložených pečatí sa skrývala dlhoročná bádateľská práca Dr. Novákovej. Jej prednáška bola zároveň pozvaním na **výstavu** s podobným názvom :

"Pečate miest a obcí okresu Galanta", otvorenie ktorej sa konalo po ukončení seminára o 14,00 hodine. Výstava bola inštalovaná v priestoroch ŠOKA Galanta v Šali. Za účasti cca 40 prítomných ju slávnostne otvoril Ing. Viliam Kubányi, prednosta Okresného úradu v Galante.

Po troch úvodných mapách, ktoré znázorňovali územné začlenenie obcí terajšieho okresu Galanta do bývalých stolíc - Bratislavskej a Nitrianskej, ich majetkoprávne začlenenie do jednotlivých panstiev a vyznačili prvé písomné správy, nasledovala expozícia pečatí. V ôsmich vitrínach si našlo svoje miesto celkovo 58 textom opatrených vystavených miest, miestnych častí a obcí v okrese Galanta. Po exponátoch Galanty, Šale a Sládkovičova nasledovali v abecednom poradí jednotlivé obce. Pečate boli vystavené jednak v origináloch na urbároch a iných archívnych dokumentoch, jednak vo forme odtlačkov a fotokópií, prípadne v prekreslenej podobe. V niekoľkých prípadoch sa nám podarilo zabezpečiť aj typáriá pečatí. Na spestrenie sme použili miestami aj staré pohľadnice a súčasné vlajky príslušných obcí. Medzi vitríny na steny sa dostali aj jednotlivé obecné erby, zapožičané obecnými úradmi, ktoré nám poskytli aj svoje zástavy, prípadne vlajky. Iniciátorkou a autorkou libreta výstavy bola Dr. V. Nováková, riaditeľka ŠOKA Galanta. Na technickej realizácii sa okrem pracovníkov archívu, podieľali aj pracovníci Vlastivedného múzea v Galante, ktorí vykonali montáž vitrín.

Pomoc pri príprave tejto výstavy ŠOKA Galanta poskytli kolegovia zo ŠOBA v Nitre a v Bratislave (osobitne Dr. Balogh), SNA v Bratislave (oddelenie starších dejín a reštaurátori), ŠOKA v Tmave, Mestský archív v Bratislave a Archív geodézie a kartografie v Bratislave. Okrem už uvedených dokumentov a materiálov, bola pri výstave využitá aj práca prof. J. Nováka - Slovenské mestské erby.

Výstava bola otvorená v pracovných dňoch od 19. 9. - 10. 10. 1995. Navštívili ju v prvom rade žiaci miestnych základných škôl, škôl z okolitých obcí a Gymnázia v Šali. Prezreli si ju poslucháči histórie Trnavskej univerzity pod vedením Doc. Dr. J. Šimončíča. Okrem toho starostovia a pracovníci niektorých mestských a obecných úradov, kultúrospoločenských organizácií, kolegovia zo ŠOKA v Modre, v Nových Zámkoch, ako aj súkromné osoby. Výstavou sprevádzala pracovníčka archívu p. Hildegara Nagyová. Za pomerne krátke trvanie výstavy, sa počet návštevníkov pohyboval okolo 1300.

Margita Gálová

ZO SVETA

*Medzinárodná vedecká konferencia "Archívy bývalých
komunistických strán v krajinách Strednej a Východnej Európy"*

V dňoch 27. 9. - 1. 10. 1995 sa riaditeľ Slovenského národného archívu JUDr. Dáriuš Rusnák a Mgr. Mária Šániková, zúčastnili vyššie menovanej konferencie, ktorá sa uskutočnila v Poľsku - v Starej Vsi.

Okrem Maďarska, Albánska a bývalej NDR, sa konferencie zúčastnili zástupcovia Poľska, Českej republiky, Slovenskej republiky, Rumunska, Bulharska, Ruskej federácie, Ukrajiny, Bieloruska, Litvy, Lotyšska, Estónska, Slovinska a Republiky Krym. Úlohou konferencie bolo vzájomne sa informovať o spôsoboch získavania archívnych dokumentov pochádzajúcich

z činnosti komunistických strán, o ich súčasnom uložení, usporiadaní, kompletnosti a využiteľnosti.

Zástupcovia Slovenska konštatovali, že písomnosti pochádzajúce z činnosti strany a ÚV KSS zvlášť, sa oproti ostatným zúčastneným krajinám zachovali pomerne nekompletne. Do štátnych archívov neboli odovzdané ani všetky pomôcky vypracované pôvodcom.

Konferencia na záver prijala rezolúciu, ktorá konštatuje, že nakoľko stav usporiadania archívnych fondov pochádzajúcich z činnosti bývalých komunistických strán je v jednotlivých krajinách rôzny, je potrebné vo výmene skúseností, pri hľadaní najvhodnejšieho spôsobu usporiadania, pokračovať. **Práce na usporiadaní archívnych fondov by mali byť ukončené v priebehu 10 - tich rokov. V jednotlivých krajinách by sa práce mali vykonávať súčasne vo všetkých štátnych archívoch, kde sú písomnosti komunistickej strany uložené.**

Z konferencie výjde zborník obsahujúci prednesené príspevky, obsah diskusie, ako aj závery prijaté v rezolúcii.

Ak bude možná distribúcia zborníka prostredníctvom OAaSS MV SR do všetkých archívov, odporúčam všetkým kolegom, aby si ho prečítali.

M. Šániková

66. Deutscher Archivtag Hamburg.

Centrálne téma : "Archívy a spoločnosť" (25. - 29. 9. 1995)

Hoci program 66. ročníka kongresu "Nemecký archívny deň" bol plánovaný už aj na pondelok, aktuálne dianie pre zahraničných účastníkov sa začínalo v utorok v popoludňajších hodinách. Po vopred neoznámenej zmene miesta stretnutia sa nakoniec, s určitým oneskorením, zišlo cca 25 zahraničných účastníkov v jednej z klubových miestností moderného Kongresového centra mesta Hamburg.

Zasadnutie otvorili kolegovia z bývalej NSR. Okrem informácií o stave archívov v Nemecku tu bola prezentovaná i snaha nemeckých kolegov vo veci programov Leonardo a Sokrates pre podporu študentov, či otázka možnosti vytvorenia širokej medzinárodnej spolupráce archívov. Ako jedno z možných riešení tu bol predložený i prototyp medzinárodného archívneho

bulletinu. Na túto aktivitu ako prví zareagovali kolegovia z bývalej NDR, čím snáď otázku bulletinu zahráli trochu do autu. Poťažkali si totiž, že keby o tejto iniciatíve už boli vedeli, radi by sa boli k nej už dávno pripojili.

Po tomto úvode referovali zástupcovia jednotlivých krajín. Za Slovensko bola podaná informácia o nie vždy ľahkom postavení SSA voči riaditeľom niektorých archívov, bolo poukázané na zvyšujúci sa stav členskej základne, na postavenie SSA v medzinárodnom meradle, na aktivity SSA (bolo uvedené, že paralelne s akciou v Hamburgu prebieha stretnutie SSA v Dolnom Kubíne). Počas tohoto vystúpenia medzi účastníkmi kolovalo septembrové číslo Fóra archivárov.

Positívom tohoto stretnutia bol kontakt na Dr. Petra Dohmsa (clo Hauptstaatsarchiv Zweigarchiv Kalkum 4088 Düsseldorf), ktorý dovolil publikovať svoju adresu a **žiadal pre ich archívársky časopis od nás príspevky v nemčine**. Pri vzájomnej výmene skúseností sa prakticky iba našli možnosti spolupráce. Zaujímavá bola **požiadavka kolegov z Nemecka na preloženie nášho Zákona o archívnictve do nemčiny a jeho následné zaslanie do Nemecka**.

Zahraniční účastníci boli zvlášť pozvaní ešte na dve akcie (ostatné boli samozrejme prístupné podľa vlastného výberu). Jednou bolo privítanie zahraničných hostí senátorom slobodného hanzovného mesta Hamburg vo vstupnej hale Staatsarchivu, kde po krátkom príhovore, nasledovala minirecepcia. (Trochu nás zarazilo, že zabudli spomenúť účasť Slovenska). Druhou akciou - snáď vydaterejšou, bol spoločenský večer v stredu. V ten istý deň, pri oficiálnom otvorení kongresu (podľa zoznamu s cca 750 účastníkmi), predniesol pozdrav v mene zahraničných hostí kolega z Viedne a v tomto príhovore Slovenská republika už uvedená bola.

Zámerne sme informovali o sprievodných podujatiach 66. Nemeckého archívneho dňa samostatne. O bohatom obsahu prednášok budeme informovať v budúcom čísle Fóra archivárov.

S radosťou môžeme povedať, že sa na tomto stretnutí podarilo nadviazať niekoľko kontaktov. Iste, bolo by vynikajúce, keby Spoločnosť mohla posilať na tieto stretnutia aspoň dvoch svojich členov (ak by samozrejme pozývajúca strana bola ochotná dvoch členov pozvať), každoročne jedného nového a zároveň jedného stabilného, ktorý už nadviazané kontakty bude rozširovať.

Kým ale bude finančná situácia taká, aká je, bolo by dobré, ak by ten, kto navštívi na budúci rok 67. ročník Deutscher Archivtag (17. - 21. 9. 1996

Darmstadt) si trebárs vyzdvihol alebo už skôr písomne upevnil nadviazané kontakty. Vizitky, ktoré sa nám podarilo získať, budú k dispozícii u predsedníčky SSA.

Egon Niczky

DISKUSIA

Kotázke výpisov z matrik

V tohoročnom júlovom čísle Fóra archivárov riaditeľ ŠOBA Bratislava PhDr. Peter Draškaba uverejnil podnetný príspevok na diskusiu k problematike postupu pri vyhotovovaní výpisov z matrik. Isté problémy okolo vydávania výpisov z cirkevných matrik avizoval už na niektorých poradách riaditeľov priamoriadených archívov. Žiaľ, akosi neostalo času sa k nim dostatočne vyjadriť a vyjasniť si stanoviská. Faktom je, že normy, ktoré v poslednom čase k tejto problematike vyšli (Zákon NR SR č. 154/1994 Zb., vyhláška MV SR č. 302/1994Zb.), archivárom príliš nepomohli. Možno preto súhlasiť s názorom kolegu Draškabu, že tieto normy boli vydávané "bez znalosti problémov súvisiacich s vydávaním výpisov, či už z cirkevných matrik (uložené sú v štátnych archívoch), resp. štátnych matrik do r. 1918" (s. 22). Azda sme mohli tomu predísť, keby existovala lepšia komunikácia medzi legislatívcami, OAaSS MV SR a ľuďmi z praxe, t. j. archivármi i pracovníkmi matričných úradov. Normy sú však na svete. Treba ich rešpektovať a pričiniť sa, aby budúce boli lepšie. V intenciách týchto noriem musia byť úpravy, či usmernenia nadriadených orgánov i konkrétne postupy archívov pri vybavovaní správnych informácií.

Kolega Draškaba poukázal vo svojom príspevku na isté "slabé" miesta poslednej úpravy OAaSS MV SR zo dňa 17. 2. 1995 týkajúcej sa postupu pri vyhotovení úradného výpisu zo zápisu v matrikách uložených v ŠOBA a AMB, či dokonca na rozpor s predchádzajúcou úpravou "Archívne

rešerše a správne poplatky" zo dňa 20. 6. 1994, ktorú vydal ten istý orgán štátnej správy. Keďže pretraktovaná problematika sa bezprostredne týka aj nášho archívu (ŠOBA Levoča) (výpisy z matrik vydávame prakticky denne, stanovené formuláre pre výpisy z matrik boli prevzaté od nás), považujeme si za povinnosť sa k tomu vyjadriť. Predpokladám, že svoje stanovisko zaujme aj OAaSS MV SR.

Podľa môjho názoru, problémy s vydávaním výpisov z matrik nespočívajú iba v právnej rovine, ako to dokumentoval kolega Draškaba, ale majú širší kontext. Súvisia aj s istou neujasnenosťou pojmov v archívnej terminológii, nerovnakým výkladom noriem archivármi a ich rozdielnym prístupom k riešeniu požiadaviek, ktoré každodenný archivársky život prináša v súvislosti so správnymi informáciami.

Zdá sa mi, že náš problém s výpismi vznikol definíciou výpisu z archívneho dokumentu v spomínanom usmernení "Archívne rešerše a správne poplatky", kde sa tento výpis definoval ako "doslovná písomná reprodukcia časti textu archívneho dokumentu" (čl. 7, ods. 3). Odpis archívneho dokumentu bol v istom usmernení definovaný ako "doslovná písomná reprodukcia celého textu archívneho dokumentu"(čl. 7, ods. 4). V čl. 8, ods. 2 usmernenia sa ďalej uvádza, že "výpisy a odpisy sa musia s podkladovým dokumentom zhodovať doslovne, a to aj v pravopise, rozdeľovacích znamienkach, skratkách, slovoslede a členení textu do viet. Text správnej informácie musí obsahovať poznámky o nečitateľných slovách alebo častiach podkladového dokumentu a opravách, ktoré sa v ňom konali. Text správnej informácie sa podčiarkne vodorovnou čiarou tak, aby ho nebolo možné dopĺňať alebo upravovať".

Uvedené citácie z usmernenia zdanlivo zjednodušujú prácu archivárov, keď takto jednoznačne zachovávajú pôvodnosť dokumentu po stránke obsahovo - formálnej i jazykovej. Otázne je, či v takejto podobe neboli v rozpore so zákonom SNR č. 428/1990 Zb. o úradnom jazyku (§ 2, § 3, ods. 2, § 6, ods. 2), v ktorom sa majú vyhotovovať verejné listiny a spisová agenda. Ďalej je otázne, či takto stanovená forma výpisu je v praxi uskutočniteľná a aj potrebná. Nevieť si totiž predstaviť, ako by sme robili takéto doslovné výpisy napr. zo židovských matrik, v ktorých je časť textu písaná v hebrejčine, príp. z gr. kat. matrik písaných v rusinskom jazyku azbukou. Nazdávam sa, že východiskom z tejto dilemy môže byť iba jeden jazyk, t. j. úradný, pravda za predpokladu, že preklad do slovenčiny by po stránke obsahovej (!) plne rešpektoval pôvodný text dokumentu. Zárukou, že

sa tak stane, môže byť iba preklad odborníka - archívára, a nie preklad pracovníka matričného úradu. Teda, mali by to byť archívári, ktorí by dávali historickému dokumentu autenticitu, hodnovernosť! Preto považujem § 3 a § 33 zák. NR SNR č. 154/1994 o matrikách za nešťastne formulované a pre nás do istej miery zavádzajúce, najmä pokiaľ ide o dva pojmy v § 3, ods. 2. Hovorí sa v ňom: "Verejnými listinami sú aj rodný list, sobášny list a úmrtň list (ďalej len "úradný výpis"), potvrdenie vyhotovené o údajoch zapísaných v matrike a doslovné výpisy z matrik". Z uvedeného vyplýva, že pod "úradným výpisom" treba rozumieť vlastne rodné, sobáše a úmrtň listy, ktorých vydávanie patrilo i patrí do kompetencie matričných úradov. Nemožno preto súhlasiť s formuláciou P. Draškabu, že "nové správne normy (zákon o matrikách a vyhláška MV SR) presunuli kompetenciu vydávania výpisov zo zápisov v matrikách uložených v štátnych archívoch na matričné úrady" (s. 22, 26). V § 33 cit. zákona sa totiž hovorí: "Úradný výpis zo zápisu v matrikách uložených v štátnych oblastných archívoch alebo v Archíve hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy vyhotoví matričný úrad, v ktorého obvode pôsobnosti má archív sídlo". Nie som právnik, ale pod "úradným výpisom" v zmysle § 3 cit. zákona chápem matričný doklad - rodný, sobášny a úmrtň list, nie výpis z matriky ! Som presvedčený, že archívy majú naďalej vydávať výpisy z matrik, príp. aj odpisy a spoplatňovať ich podľa zákona o správnych poplatkoch. Tieto výpisy môžu vydávať za účelom úradným, ako podklady pre vydanie matričných dokladov alebo len doslova pre "potešenie" genealógov, ako informáciu poskytujúcu relatívne kompletne údaje o predkoch. Vzhľadom k tomu, že výpis z matriky vydávaný archívom má širšie uplatnenie, ako len byť podkladom pre "úradný výpis" matričného úradu (napr. aj ako podklad pre vydanie krstného listu pre farské úrady), je podľa mňa úplne namieste, aby výpis z matriky poskytnutý archívom obsahoval čo najúplnejšie údaje z originálneho zápisu. Pravda, 100 % - ná autenticita (obsahovo - formálna i jazyková) by bola možná iba fotokópiou, resp. xerokópiou. Ak by sme však chápali autenticitu takto absolútne, nemohli by sme si prácu uľahčiť pomocou formulárov, pretože tieto ju v takejto podobe apriori nemôžu poskytnúť. Uprednostňovanie výpisov z matrik pred fotografovaním, či xeroxovaním je nutné hlavne z dôvodu ochrany originálov matrik, pretože tie sa silným svetlom i manipuláciou s nimi pri príprave kopírovania značne poškodzujú.

Druhý pojem, ktorý sa objavil v §3, ods. 2 cit. zákona o matrikách je "doslovný výpis z matriky". Je bližšie rozvedený v ods. 5 takto: "Doslovný

výpis obsahuje všetky údaje zapísané v matrike v pôvodnom aj zmenenom stave". Na základe konzultácie s matričným úradom v Levoči sa mi dostalo nasledovného vysvetlenia: "úradné výpisy", t. j. rodné, sobášne a úmrtné listy vyhotovujú z posledného záznamu viažúceho sa k narodeniu, sobášu alebo úmrtiu osôb. V prípade, že napr. súd požiada o špeciálne výpisy, matričný úrad vystaví "doslovné výpisy", t. j. do formulárov pre rodný, sobášny alebo úmrtný list zaznačí údaje pôvodné i dodatočne urobené v matričnom zápise. Samozrejme, že jazykom týchto "doslovných výpisov" je slovenčina ako úradný jazyk.

Na záver by som sa chcel vrátiť k úprave OAaSS MV SR zo 17. 2. 1995. Oceňujem u nej snahu o zjednotenie postupu archívov (aj pomocou jednotných formulárov) a ústretovosť voči matričným úradom, pokiaľ ide o písanie výpisu z matriky v slovenčine a iba mien v pôvodnom jazyku. Isté "zneistenie" overovateľa výpisu (cit. P. Draškabu) by sa dalo podľa môjho názoru odstrániť iba dôsledným poslovenčením celého výpisu z matriky, t. j. aj mena a priezviska, za ktorým by sa v zátvorke mohlo uviesť meno a priezvisko v pôvodnom jazyku a slovoslade. Pravda, táto forma výpisu z matriky by nemusela byť jediná. Na špeciálnu požiadavku by sa mohol vyhotoviť výpis aj v pôvodnom jazyku, príp. by sa vyhotovil odpis záznamu. Za overenie by potom žiadateľ platil vyšší poplatok, tak ako to stanovuje zákon o správnych poplatkoch.

František Žifčák

KNIŽNÉ NOVINKY

Cmorej, J., Gažo, M.: Pressburg, Pozsony, Bratislava 1883 - 1919, Vydala Práca, Bratislava 1991.

Knižka, aj keď nie je tou "najčerstvejšou" novinkou, poteší archivárov, obyvateľov Bratislavy, ale nielen ich.

Túto veľmi milú knižku, ktorú som očakával od čias, keď boli publikované prvé pohľadnice starej Bratislavy pred istým časom v denníku Práca, som objavil - nenápadnú, vo výpredaji vydavateľstva Práca, vo dvore, na Štefánikovej ulici č. 19, približne za 30,- Sk. Formát čosi medzi A4 a A5, s 220 stranami.

Ide o súbor 161 čiernobielych (občas trochu sivých akoby vekom vyblednutých alebo mierne preexponovaných) pohľadníc, ktoré nádherne dokumentujú autentickú tvár rôznych zákutí nášho mesta z konca 19. a začiatku 20. storočia. Len na prebale sú znázornené dva farebné obrázky - pravdepodobne retušované zábery.

Úvodný text, stručné uvedenie do histórie Bratislavy toho obdobia, ktoré dokumentujú pohľadnice, je zostavený Dr. Štefanom Holčíkom nielen v slovenčine, ale je preložený aj do nemčiny a maďarčiny. Tak ako aj texty ku každému záberu. Nemecká a maďarská verzia sa však nachádza v závere knižky. Popis obrázkov je dobre informatívny a podľa potreby je obohatený dávnejšou históriou.

Na Štefánikovej ulici si môžete knižku zakúpiť do 15,00 hod. a dostupná je aj v knižkupectve Práca na Dunajskej ulici v Bratislave.

Peter Jurčo

Švorc, P.: Spiš v kontinuite času, Prešov - Bratislava - Wien, 1995, s. 389. Zo spolupráce Österreichisches Ost - und Südosteuropa Institut Wien a FF UPJŠ v Prešove vznikla idea usporiadania medzinárodnej konferencie, ktorej témou sa stal región Spiša, prítiažlivý pre Slovákov, Nemcov, Maďarov, Poliakov a aj pre iné národnosti. Pestrosť, rôznorodosť a zároveň postihnutie všetkých vedeckých atribútov v oblasti histórie, geografie a jazykovedy v 42 príspevkoch, tvorí aspoň čiastočné "splnenie sna o monografii Spiša" z konca 19. a začiatku 20. storočia. Informácie o zborníku môžete získať na adrese:

Katedra dejín a archívnickva FF UPJŠ
VŠA, ul. 17. novembra 1
080 01 Prešov

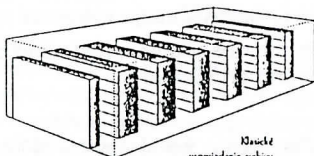
Z. K.

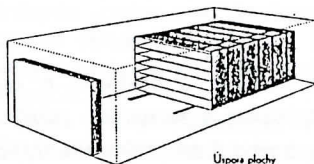
NIKOL spol. s r. o.

ponúka riešenie nedostatku skladovacích priestorov
využitím Mobilných regálových systémov

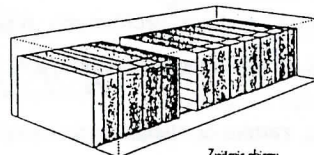
P R E Č O M O B I L N Ý S Y S T É M ?

Klasické
usporiadanie archívu
so stabilnými regálmi

Ušpora plochy
úpravou pôvodných regálov
na mobilný systém

Zvýšenie objemu
archivovaných dokumentov
o 100 % doplnením mobilného systému
v pôvodnom priestore

NIKOL spol. s r. o.

Jilemnického 8
036 01 MARTIN
tel.: +42 842/397 65, 895 17
fax: +42 842/895 17

Mobilné regály sa vo svete využívajú už dlhé roky, pretože zvyšujú kapacitu pôvodných priestorov o 100 %, resp. znižujú skladovú plochu na polovicu. Pretože v dňejšej ekonomickej situácii sa tieto systémy javia ako veľmi výhodné hlavne z pohľadu do budúcnosti, zvlášť pre archívy a knižnice, navrhujeme Vám, aby ste zväčšili výhody našej ponuky.

Mobilné regálové systémy dodáva naša firma na objednávku podľa špecifických požiadaviek zákazníka. V praxi to znamená, že v prvom rade pri vypracovaní návrhu sa prirýchla na maximálne ekonomické využitie priestoru určeného pre sklad alebo archív.

Ďalej podľa skladovaného materiálu prispôbujeme šírku a výšku polic, aby nevznikol nevyužitý priestor.

Podľa požiadavky zákazníka je umožnená polohovateľnosť polic, uzamykateľnosť jednotlivých regálov, resp. sekcií alebo celých blokov, farebné prevedenie a samozrejme druh systému:

- ▲ manuálne posuvný
- ▲ mechanicky posuvný s retiazkovým prevodom
- ▲ elektricky posuvný

Ceny sú stanovené na 1 m police podľa zložitosti systému.

Firma NIKOL spol. s r. o. ponúka zdarma:

- ▲ poradenstvo pri využití mobilných systémov
- ▲ vypracovanie niekoľkých variantov usporiadania Mobilného regálového systému podľa zasláného pôdorysu miestnosti
- ▲ presné vyčíslenie cenovej ponuky pre každý variant
- ▲ softwarové vybavenie evidencie archivovaných dokumentov, resp. skladového hospodárstva
- ▲ 36-mesačný záručný servis

SERVIS

 Okresný úrad Žiar nad Hronom vyhlasuje výberové konanie pre odborné zariadenie v Kremnici na obsadenie miesta samostatného odborného archívára.

Požiadavky:

- absolvent VŠ, odbor archívniectvo, event. kombinácia história - latinský, nemecký jazyk
- znalosť problematiky archívniectva
- sprístupňovanie inorečových (latinských, nemeckých) písomností z obdobia stredoveku
- odborná prax 3 roky
- občianska bezúhonnosť

Príhlášky do výberového konania s dokladmi o nadobudnutom vzdelaní a praxi, pracovným životopisom a zoznamom publikovaných prác zasielajte na personálny úsek Okresného úradu, Námestie Matice slovenskej 8, 965 34 Žiar nad Hronom. **Uzávierka príhlášok je 28. novembra 1995.**

 - Oprava: číslo faxu do SNA je 580 12 47

 - 3. 11.1995 bola otvorená výstava archívnych dokumentov v ŠOKA Poprad - Móric Beňovský, zo súkromnej zbierky RNDr. Svobodu.

 - 20. októbra 1995 sa na zámku v Niedzicy uskutočnil seminár "Dzieje Spisza jako przyktad przenikania się wielu kultur : słowackiej, polskiej, węgierskiej i niemieckiej". Za účasti predstaviteľov Poľskej republiky a Rady Euroregiónu Tatry, otvoril Doc. PhDr. Ivan Chlupecký **putovnú výstavu ŠOBA v Levoči "Poloniká v archívnych fondoch ŠOBA Levoča"**. Za slovenskú stranu predniesli príspevky Doc. Chalupecký, Dr. Beňko a Doc. Skladaný.

Špeciálne obaly pre archiváciu

Firma EMBA s. r. o. Paseky na Jizerou (vznikla privatizáciou jedného z dvoch závodov Krkonošských papierní) sa špecializuje ako jediný výrobca v Českej a Slovenskej republike, na výrobu obalov pre

náročnú archiváciu.

Základným pilierom je vlastná výroba špeciálnej archivníckej lepenky, vyvinutej v spolupráci so zahraničnou spoločnosťou a možnosť vlastnej výroby obalov - archivných krabíc a archivných boxov.

Lepenka je vyrábaná zo surovín a takou technológiou, aby spĺňala náročné kvalitatívne požiadavky archivárov (archívne lepenie, pH lepenky 7,5 - 9, alkalická rezerva min. 3% CaCO₃, atď.), odoláva extrémnym klimatickým podmienkam (teplota, vlhkosť), má vysokú tuhosť a pevnosť, špeciálna úprava zabraňuje napadnutiu pliesňami a živočíchmi.

Jedinečná konštrukcia krabíc bez šitia kovovými sponami, spoľahlivo zamedzuje vznikaníu prachu a sú dodávané v rozloženom stave, s veľmi malým nárokom na skladovacie priestory. Pre svoje nesporné výhody sú používané všetkými archivmi v Českej republike a významný je aj podiel predaja do zahraničia.

Firme EMBA nie je ľahostajné, akým spôsobom je realizovaná archivácia v Slovenskej republike (žiadny iný výrobca v Českej a Slovenskej republike nesplňa kvalitatívne požiadavky pre archiváciu), a preto týmto príspevkom si dáva za cieľ informovať širokú odbornú archivársku verejnosť o špecializovanej aktivite firmy EMBA.

Akciová spoločnosť DUNAPACK sa

prvýkrát predstavila slovenským a českým záujemcom o obalovú techniku v roku 1991.

Odtedy sa uskutočnili mnohé dodávky, tak do Českej ako aj do Slovenskej republiky. Znamenalo to ďalšie rozšírenie sortimentu najstaršej a ekologicky nezávadnej obalovej techniky - obalov z papiera.

Ponúkame Vám pri tejto príležitosti naše inovované výrobky, škatule na archiváciu spisov s názvami "ARCHIV" a "General".

Charakteristika škatúl na archivovanie "ARCHIV":

Tento výrobok je zvlášť vhodný na dlhodobú archiváciu mimoriadne dôležitých a vzácných listín. S cieľom dosiahnuť potrebnú pevnosť obalu, použila sa pri výrobe vlnitej lepenky nasledovná skaldba surovín: 300 g/m² - kraft z Nettingsdorfu, 150 g/m² - fluting,

200 g/m² - biely archivársky papier s Diosgyöru.

Práve táto tzv. znehodnocovaniu zabraňujúca krycia vrstva (200 g/m² papier) zabezpečuje chemickú inaktivitu a tým pádom dlhodobu chráni archivované cenné papiere a listiny. Tieto výsledky sú potvrdené laboratórnymi výsledkami výskumu organizácie - Papíriari Kutató intéz, Budapest. (VÚPC)

Ďalšími konštrukčnými prednosťami škatúl je ich dobrá otvárateľnosť a zatvárateľnosť a pohodlný prístup k archivovaným listinám. Vyrábajú sa v troch veľkostiach:

Ev. č. výrobku Názov Rozmer v mm
82951/001 "Archív" malý rozmer 375x250x115
82950/001 "Archív" veľký rozmer 450x300x130
83667/001 "Archív Fraktúra" 500x160x130

Charakteristika škatúl "Generál":

Tento náš výrobok odporúčame používať takým organizáciám a spoločnostiam, ktoré archivujú dôležité listiny na obdobie 1 - 5 rokov. Po uplynutí doby sa potom listiny likvidujú.

K tejto požiadavke bola prispôsobená aj skladba vl. lepenky, ktorá je: 2x150 g/m² Testliner, 1x127 g/m² Wellenstoff

Nové škatule "General" sú dostatočne pevné, ľahko sa s nimi manipuluje, sú modernej konštrukcie. Vyrábajú sa v dvoch veľkostiach: GENERAL 375x250x115 mm

GENERAL 450x300x130 mm

V prípade Vášho záujmu o tieto výrobky Vám zašleme vzorky a vycestujeme k Vám, spolu so zástupcom výroby, aby sme vedeli čo najkonkrétnejšie zodpovedať všetky Vaše otázky, týkajúce sa panúkaného tovaru. Vaše prípadné písomné otázky a objednávky adresujte na : DUNAPACK a. s.

Zastupiteľstvo pre SR a ČR

Smetanova 5

943 01 Štúrovo

Ing. Menyhárt Ladislav

vedúci zastupiteľstva

 Firma **SLOVAKOGRAF, spol. s r. o. v Nových Zámkoch** Vám ponúka výrobky vynikajúcej kvality:

**lepenkové archívne krabice
a spisové dosky**

vyrábané zo špeciálnej archívnej lepenky. Výrobok odpovedá zásadným potrebám archívnych dokumentov:

- lepenka je vyrobená v alkalickom prostredí, preto archivovaný materiál nestarne ani po 100 rokoch (iní výrobcovia používajú prostredie kyslé).

- odoláva extrémnym klimatickým podmienkam (teplota, vlhkosť)

- lepenka má vysokú pevnosť a tuhosť

- jedinečná konštrukcia, bez šitia kovovými sponami, spoľahlivo zamedzuje vnikaniu prachu

- špeciálna úprava zabraňuje napadnutiu archívnych dokumentov pliesňou a živočíchmi

- výrobok má atest o zdravotnej spôsobilosti

- ochranná značka "RESY" zaručuje stopercentnú recyklovateľnosť

Čo získate navyše?

- zlepšíte prostredie o image Vášho pracoviska

- uľahčíte si prácu - zloženie krabice pred použitím je ľahké a rýchle

- ušetríte pri preprave, manipulácii a skladovaní tým, že krabice

dodávame v rozloženom stave

Rozmery a ceny:

Archívne krabice

350x260x110 mm, 410x260x110 mm - cena s DPH 30,- Sk

410x330x110 mm, 470x295x85 mm - cena s DPH 35,- Sk

Spisové dosky

340x250 mm, 400x250 mm - cena s DPH 16,25 Sk

Ďalšie informácie o zľavách limitovaných množstvom, možnosti potlače atď. radi poskytneme. Tešíme sa na spoluprácu na adrese:

SLOVAKOGRAF spol. s r. o.

Považská 22

940 66 Nové Zámky

tel/fax 0817 229 84

SPOMIENKY

Počiatky archívnictva, ako všetko čo prichádza na svet, boli neľahké. Nevedelo sa ako na to, nebol známy konkrétny obsah, formy, spôsob...Práca bola organizovaná niekedy skôr intuitívne. Napriek ťažkostiam, ostali mnohé z prác vykonaných v 50 - tých a 60 - tých rokoch dodnes neprekonateľné. A bez príkras možno povedať, že práve táto generácia sa zaslúžila o dnešnú našu prácu. **ĎAKUJEME!**

O svoje spomienky sa s nami podelil **Dr. Jozef Chreňo**, človek, ktorý 17 rokov stál na čele Slovenskej archívnej správy MV SR.

"Buzeranti" z Bratislavy.

Keď nám naše poverenie dalo k dispozícii auto, pobrali sme sa v trojici, náčelník Slovenskej archívnej správy (tak sa funkcia volala), vedecký vedúci a referent pre štátne archívy, zmapovať terén, zistiť stav archívneho materiálu, jeho uloženie a získať prehľad o ľuďoch, ktorí v archívoch pracujú. Výsledky tohoto prieskumu mali slúžiť ako podklad pre správu "O stave a perspektívach archívnictva na Slovensku" na rokovanie kolégia povereníka vnútra.

V Levoči, v Malom župnom dome, bolo sídlo Štátneho archívu v Košiciach. Darmo sme zvonili pri archívnych dverách. Napokon nám prišla otvoriť nejaká žena, ktorá bývala na poschodí. Oznamovala nám, že archívári niekde odišli, ale isto sa o chvíľku vrátia. Poznala totiž ich denný režim. Šli na pivo. My na rozdiel od nich, sme navštívili tamajší Pôdohospodársky archív, lebo aj o ňom sme rovnako potrebovali nejaké informácie.

Po čase sme sa vrátili do Malého župného domu. Už nás tu pracovníci archívu čakali. Jeden taký vychudnutý vysoký, druhý pomešší guľatý. Bolo vidno, že nemali ďaleko do dôchodku. Cítili sme z nich pivo, ale i neradosť, že ich niekto vyrušuje. Mysleli si, že chceme v archíve študovať. Museli sme sa legitimovať, kto sme a čo chceme robiť v archíve. Zrejme dovtedy o riadiacom orgáne archívnictva nepočuli. Napriek uvedenému, nám sa ich osobné údaje nepodarilo zistiť. Prehľad o fondoch, množstve archívneho materiálu a o jeho spracovaní nemali takmer nijaký. Po návšteve depotov sme mali dojem, že písomnosti stiahnuté plátenou gurtňou, ba i remeňom, naposledy mal v rukách ešte župný administrátor. Na otázku, čo robia, nám ukázali, že krabicujú spisy a popisujú krabice. Popisovali ich drievkom namočeným v tuši. Otvorili a rozložili sme si niekoľko škatúl. Bolo vidno, že o spracovávaní archívneho materiálu nemajú žiadne vedomosti. Za spracovanie považovali jeho uloženie do krabíc. I výkon tejto práce bol nadmieru úbohy. Pekne a mierne, ako to pán Mazúr - referent pre štátne archívy vedel, im prácu vytkol a vysvetľoval, ako a čo mali urobiť, čo si naštudovať a pod. Znervózneli a ten vyšší nám nakričal: "Čo si to v tej Bratislave o sebe myslíte, že nás chcete poučovať. Nám nebudú akýsi buzeranti z Bratislavy rozkazovať!"

A bolo po prieskume. Nemali sme ani chuť ďalej pokračovať. Na príčine rozhorčenia bola prudká spišská povaha, urazená ješitnosť dlhoročného "spisováka" a najmä asi to pivo. Iste nie len jedno.

Časom sa dostavil akýsi výsledok. Obaja pracovníci pochopili, že na túto náročnú prácu nemajú predpoklady a požiadali o penzionovanie. A nám prischla nepekná prezývka...

Jozef Chreňo

OSOBNOSTI

Doc. PhDr. Darina Lehotská, CSc.

Pani docentka...tak sme ju s úctou všetci oslovovali. Bola pojmom, jedinečnou a nezabudnuteľnou osobnosťou. Bola nie len učiteľkou niekoľkých generácií archivárov, ale nám, svojim žiakom, dala podstatne viac. Vychovala z nás archivárov, historikov. Vždy sme v nej našli oporu, vedela poradiť, správne usmerniť, bola ochotná kedykoľvek si vypočuť naše problémy v bludisku historického výskumu.

Darina Lehotská, pravnučka kremnického archivára Pavla Križku, sa narodila v tom istom meste 28. januára 1922. Po maturite na gymnáziu v Tisovci, študovala v rokoch 1941 - 1945 dejepis a slovenčinu na Filozofickej fakulte Slovenskej Univerzity v Bratislave. V rokoch 1945 - 1955 pracovala v Archíve mesta Bratislavy, od roku 1955 do roku 1987 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského, na Katedre československých dejín a archívniectva. Za docentku sa habilitovala v roku 1959. Na fakulte prednášala diplomatiku, archívnu teóriu, metodológiu a archívnu prax.

Činnosť pani docentky sa neobmedzovala len na pedagogickú. Bola nesmierne mnohostranná - zvlášť jej vedeckovýskumná a literárna práca, ale aj spoločenská aktivita. Vedecký záujem pani docentky sa sústreďoval na dejiny slovenských miest a mestečiek, predovšetkým Bratislavy, ako aj na pomocné vedy historické. S jej menom je spojené povznesenie regionálnej

historiografie na Slovensku. Z jej pera vyšli desiatky samostatných knižných titulov, odborných štúdií i vysokoškolských učebníc. Členstvo v rôznych odborných komisiách, redakčných a iných radách, nikdy nechápala ako pasívne, ale ako záväzok. Bola aktívnou členkou Vedeckej archívnej rady, dlhoročnou predsedníčkou Západoslovenskej historickej spoločnosti... Je neuveriteľné, čo všetko stihla za dvadsaťštyri hodín denne urobiť! Bola nesmierne pracovitá, húževnatá, vytrvalá, nepoznala oddych. Ešte aj v rámci relaxácie pracovala. Písala "Ságu rodu učiteľského". To bola jej "oddychovka".

Mnohí jej vďačíme za to, že nás naučila pracovať na hlbokom vedeckom poli. Vedela podchytiť záujem, zapojiť začiatočníkov do tímovej práce. Spomeňme si len na prípravu Dejín Bratislavy a na VII. subkomisiu - dejiny obcí pripojených k Bratislave. Škoda, preveľká škoda, že už nie je medzi nami! Zákerná choroba pretrhla jej ďalšie plány, vybrala pero z ruky a ukončila život 12. februára 1990. Osireli pripravované nové desaťzväzkové dejiny Bratislavy, nemal už kto bojovať za vydanie Dejín bratislavského školstva...

Pani docentka vykonala v živote veľa a predsa sa jej nedostalo všetko to, čo si za svoju prácu a jej výsledky zaslúžila. Neudellili jej ani vedeckú hodnosť doktora vied, nevymenovali ju ani za univerzitnú profesorku. Tieto chýbajúce pocty neuberajú však tejto vzácnej a pritom skromnej žene z jej veľkosti. Zostalo tu po nej veľa: to, čo napísala, čo vložila do svojich žiakov, pekné spomienky na ňu.

Ďakujeme, pani docentka!

Mária Stieberová

Redakčná rada: V. Nováková, L. Vrtel', J. Hanus, Z. Kollárová

Toto číslo pripravil kolektív ŠOKA Lučenec

Technická úprava : Z. Kollárová

Distribúcia: ŠOKA Lučenec

Náklad 250 ks